

Н.М. ВОЛОСНІКОВА, канд. екон. наук, доц. НТУ «ХП»

ВПЛИВ ГРОШОВО-КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ НА МІКРО- ТА МАКРОЕКОНОМІЧНІ ПРОЦЕСИ В УКРАЇНІ

У статті розглянуто закономірності впливу грошово-кредитної політики на мікро- та макроекономічні процеси у трансформаційній економіці України.

In the article of influence of monetary policy at the micro and macro processes in transforming the economy of Ukraine.

Ключеві слова. Грошово-кредитна політика, мікро- та макроекономічні процеси.

Постановка проблеми та її актуальність. Важливу роль у досягненні сталого економічного розвитку держави відводиться грошово-кредитній політиці, основною метою якої є забезпечення стабільності національної грошової одиниці. Ефективність грошово-кредитної політики визначається, передусім, збалансованістю попиту і пропозиції на гроші, виваженим контролем динаміки та структури агрегатів грошової маси.

Обсяг та склад грошової маси, яка є одним з основних об'єктів монетарного регулювання, характеризує сучасний перебіг соціально-економічних процесів у країні та впливає на мікро- і макроекономічні процеси в державі: різке її зростання може призвести до збільшення інфляції, скорочення обсягів виробництва, погіршення стану платіжного балансу, зниження рівня зайнятості та доходів населення.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Вивченню функціонування грошово-кредитної політики в Україні у своїх дослідженнях приділяли увагу багато українських вчених, наприклад, Опарін В.М., Ковальчук П.Т., Семчев О.Д., Мельник П.В., Сомик А.В, Мороз А.М. та ін. Однак залишається мало дослідженим питання аналізу функціонування грошово-кредитної політики у контексті визначення особливостей впливу на мікро- та макроекономічні процеси в державі.

Цілі статті. Метою роботи є дослідження особливостей функціонування грошово-кредитної політики України та аналіз її недоліків.

Результати дослідження. Однією з передумов фінансової стабільності в країні є збалансованість попиту та пропозиції на гроші, тобто відповідність обсягу грошової маси потребам економіки. Статистичне дослідження динаміки та структури грошової маси дає можливість, по-перше, проаналізувати попит та пропозицію на гроші, оцінити їх збалансованість і викрити можливі диспропорції; по-друге, виявити недоліки монетарної політики держави, яку вона застосовує для забезпечення зростання грошової маси з урахуванням динаміки ВВП, ефективності виробництва й зайнятості;

по-третє, обґрунтувати управлінські рішення щодо збалансованості попиту і пропозиції грошей з огляду на поведінку суб'єктів господарювання та населення.

Регулювання динаміки та структури грошової маси повинно відбуватися на основі принципу мінімізації впливу негативних чинників зовнішнього та внутрішнього середовища, що вимагає від науки теоретичної та практичної підтримки прийняття відповідних управлінських рішень.

У дослідженні динаміки грошової маси першорядне значення має оцінювання попиту на гроші, стабільність якого визначає ефективність грошово-кредитної політики. Відповідно до методологічних засад статистичного забезпечення управління грошовою масою, необхідно застосовувати систему абсолютних та відносних показників аналізу попиту на гроші як в цілому, так і для кожного окремого напрямку дослідження (банки, суб'єкти господарювання, населення), що дозволяє комплексно оцінювати рівень попиту на гроші та вплив монетарної політики на реальний сектор економіки (рис.1).

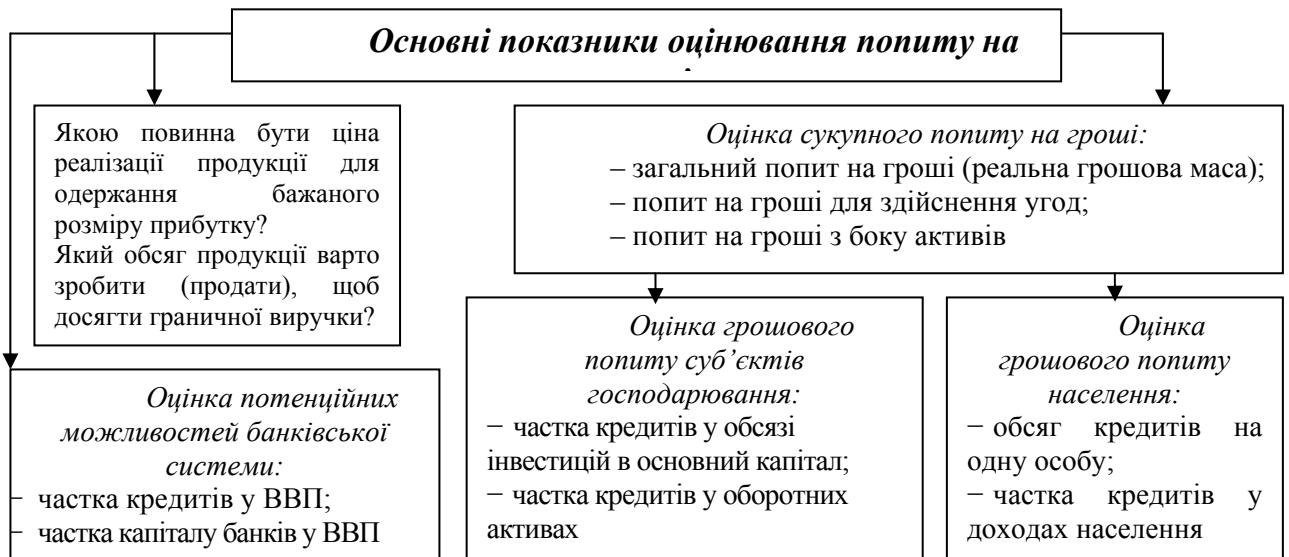

Рис. 1 – Система показників статистичного аналізу попиту на гроші

Дослідження динаміки грошової маси в Україні необхідно здійснювати за трьома напрямками: аналіз формування грошової маси; аналіз структури та динаміки наявної грошової маси; аналіз розміщення грошової маси (рис. 2).

Хоча регулятивні заходи монетарної політики здійснюються безпосередньо в грошово-кредитній сфері, її ефект не обмежується цією сферою, а проявляється також у реальній економіці завдяки впливу монетарних змін на виробництво, інвестиції, зайнятість тощо. Тому монетарна політика по суті є складовою загальної економічної політики держави.

Останнім часом повільне просування реформ у реальному секторі економіки та зростання ризиків у бюджетно-фіскальній сфері України створювали додаткові виклики для монетарної сфери в 2010 році та посилювали тиск на грошову одиницю. За таких умов для забезпечення

стабільності та рівноваги на грошово-кредитному ринку Національний банк України вдався до проведення більш стриманої грошово-кредитної політики, яка була спрямована виключно на запобігання додатковому тиску на гривню і не стала на заваді поступовому відновленню процесів кредитування банками реального сектору економіки.

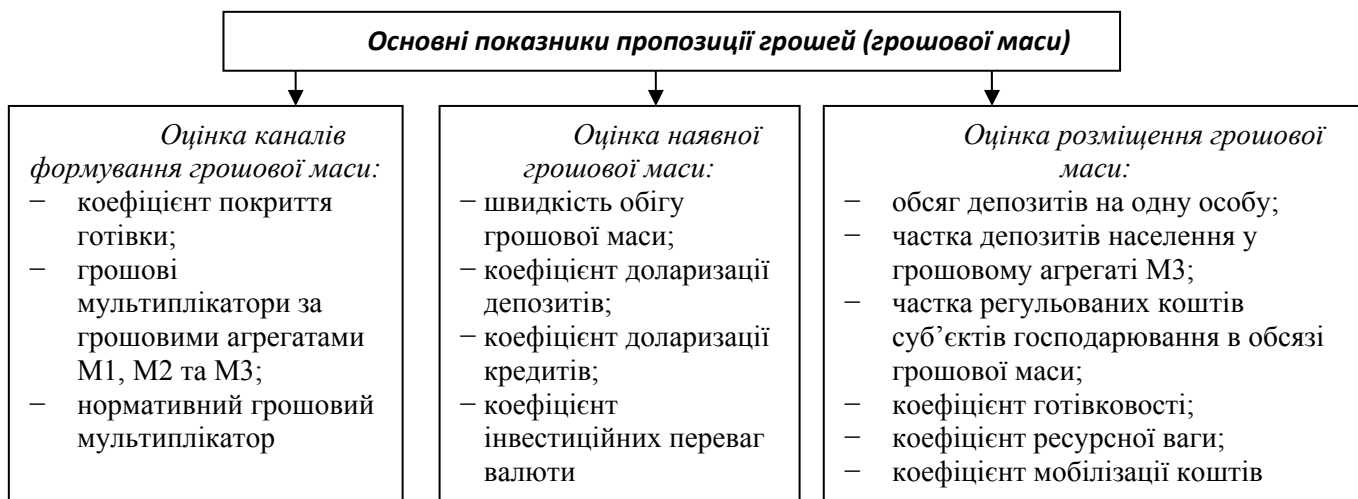

Рис. 2 – Система показників статичного аналізу пропозиції грошей

Суттєве звуження зовнішнього попиту внаслідок негативних тенденцій у світовій економіці поруч із падінням внутрішнього попиту через уповільнення зростання доходів населення та ускладненим доступом до фінансових ресурсів виступали основними причинами низхідної динаміки розвитку української економіки протягом 2010 р.

Адаптація загальної теорії систем до дослідження економічної природи державного управління грошово-кредитною політикою дозволила визначити основні композиційні елементи цієї системи, до яких віднесено: суб'єкти управління в особі відповідних державних інституцій; об'єкт управління – грошово-кредитна політика та окремі її складові; управлінська діяльність через яку реалізуються численні прямі та зворотні зв'язки між суб'єктами та об'єктом управління; функції, принципи та методи управління грошово-кредитною політикою (рис. 3).

Аналіз діючої практики управління грошово-кредитною політикою показав, що в Україні використання такого важливого інструмента регулювання економіки, як грошово-кредитна політика повністю залежить від рішень однієї державної інституції – Національного банку України. Для забезпечення інноваційно-інвестиційного розвитку національного господарства в умовах подолання фінансової кризи необхідно запровадження структури ієрархії цілей грошово-кредитної політики найбільш прийнятної для вітчизняної економіки. Доцільним є використання у якості головної стратегічної мети грошово-кредитної політики ріст ВВП, що підпорядковано стратегічною ціллю, стосовно якої, має бути оптимальний рівень інфляції – необхідне підвищення цін, що є невідворотним наслідком цілеспрямованого інтенсивного росту економіки.

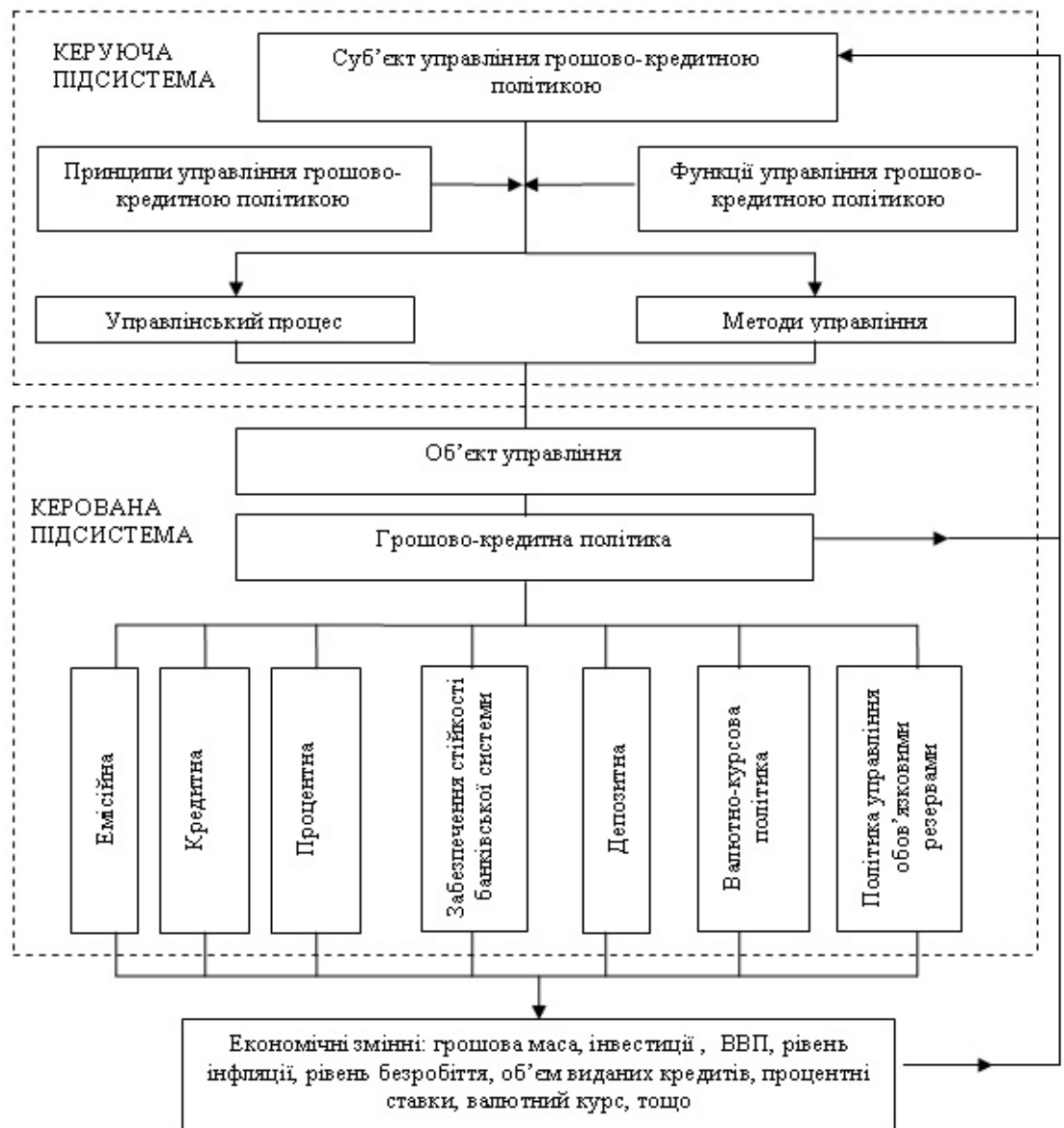

Рис. 3 – Система державного управління грошово-кредитною політикою

Аналіз основних складових інституційного забезпечення грошово-кредитної політики виявив наступні проблеми, які заважають як найбільш повно використовувати потенціал грошово-кредитних інструментів в регулюванні вітчизняної економіки: недосконалість законодавчо-правових актів, неузгодженість діяльності державних регуляторів, надто висока незалежність Національного банку від інших суб'єктів державного управління в прийнятті грошово-політичних рішень, нерациональна структура банківських установ, недостатня розвинутість фінансового ринку.

Висновки. На основі проведеного дослідження особливостей функціонування грошово-кредитної політики України можна зробити наступні узагальнення. По-перше, на відміну від центральних банків економічно розвинутих країн, НБУ через недостатній рівень розвитку ринку державних цінних паперів не має можливості ефективно впливати на економічну ситуацію за допомогою операцій на відкритому ринку. По-друге, незважаючи на велику кількість законодавчих актів, більшість питань щодо

взаємодії грошово-кредитної не вирішено. Вони пов'язані з тим, що: в сучасному законодавстві залишається невизначеною стратегічна ціль реалізації грошово-кредитної політики; немає чіткого розподілу відповідальності між органами державного регулювання за підтримку стабільності цін.

Від запровадження заходів, спрямованих на усунення недоліків грошово-кредитної політики України, залежить ефективність функціонування як грошово-кредитної політики, так і економіки України в цілому. Вони мають позитивно вплинути на темпи соціально-економічного розвитку держави.

Список літератури: **1.** Фінансова політика в Україні та Російській Федерації: порівняння, досвід, проблеми: Монографія / За ред. *А. І. Сухорукова*. – К.: НІУРВ, 2000. – 124 с. **2.** Офіційний сайт Міністерства фінансів України. Режим доступу: www.minfin.gov.ua. **3.** *Вахненко Т.* Взаємодія політики державних запозичень і грошово-кредитної політики у забезпеченні фінансової системи країни / *Т. Вахненко*// Банківська справа. – 2008. – № 2. – С. 82-94. **4.** Консультації щодо зміцнення ролі НБУ у забезпеченні цінової стабільності. Зелена книга. – Центр соціальних експертиз Інституту соціології НАН України. – 2008 р. – 18 с. Режим доступу: www.bank.gov.ua

Надійшла до редколегії 13.10.10